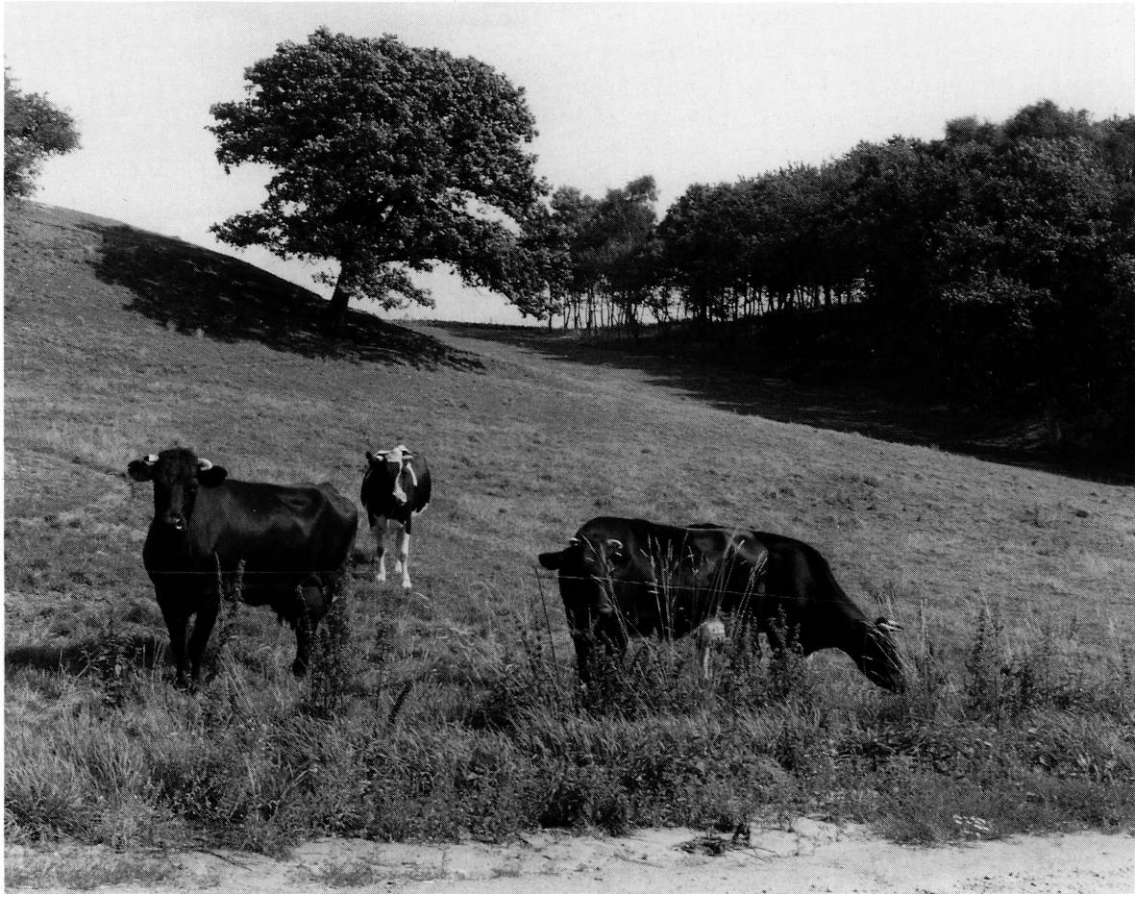

Fig. 1. Kirkebakken (t.h.) set fra nordvest. KdeFL fot. 1989. - *The landscape around the site of the demolished church.*

BJARUP †KIRKE

LINÅ SOGN

Stednavnet Bjarup figurerer 1350[1] i et brev fra herredstinget, mens sognet tidligst nævnes 1524,[2] da det ydede otte mark i landehjælpen. 1528-29[3] afleverede kirken en †*klokke,* der med sit ophængningsgrej vejede halvtredie skippund (ca. 400 kg). Herefter omtales hverken sogn eller kirke, der formentlig er nedlagt før 1555.[4] Den lokale tradition vil vide, at byggematerialer fra kirken blev bragt til Linå kirke (jfr. tympana s. 3277 og vestforlængelse s. 3278).

Et til kirken knyttet *sagn* er refereret s. 3267.

Kirketomten ligger på en bakkeknold en god kilometer nordøst for landsbyen Mollerup og omtrent midtvejs mellem Linå og Låsby. Placeringen på toppen af et ret markant bakkedrag finder paralleller andre steder i herredet, navnlig Linå (s. 3268), Gjern (s. 3317) og Røgen. Syd for bakken strækker sig Bjarup mose, der tilhører det midtjyske vandskel og mod vest afvandes af Linåen, mod øst af Lyngbygård å. I dag ligger der et par hundrede meter nord for kirkepladsen en gård, der øjensynlig ikke eksisterede 1816 (fig- 2).

Endnu spores i terrænet den fredlyste,[5] trapezformede *kirkegård,* der har været hegnet af stengærde og muligvis haft hovedindgang på østsiden. Ved det nordøstre hjørne er Bjars nu næsten udtørrede *kilde.*[6]

Bygningens beskedne rester,[7] der aldrig har været systematisk undersøgt, er i begrænset omfang kendelige; bedst bevaret er et par markstensskifter, der tilhører indersiden af skibets vestgavl. Ved nogle af de rydninger af tomten, der finder sted tid efter anden, er der gjort supplerende iagttagelser. Efter en sådan lejlighed har sognepræsten 1983[8] indberettet sine observationer, der er sammenholdt med ældre efterretninger. Han konkluderer, at den oprindelige bygning har bestået af kor med apsis og skib.

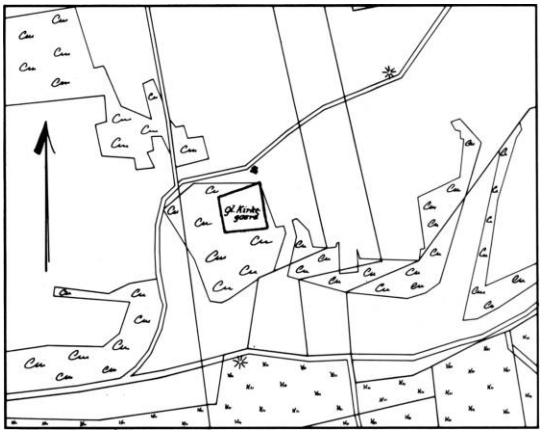

Fig. 2. Området ved kirketomten 1:10000. Udsnit af matrikelkort, målt 1816 af J. W. Ammundsen, kopieret af Birgitte Andreasen 1981. Signaturen nord for kirkegårdens nordøstre hjørne må være Bjars kilde. - *Map of the area around the site (marked 'Gl. Kirkegaard') of the church demolished in the first half of the 16th century.*

Fig. 3. Kors på kirketomten, rejst 1915. Hugo Matthiessen fot. 1933. - *Memorial cross on the site of the demolished church.*

Hertil har der i syd været føjet et våbenhus og i vest antagelig et tårn, som i dag giver sig til kende som en lille høj. Skibet har været knap otte meter bredt, og den samlede længde af kirken har måske været omkring 25 m. Murene har muligvis været opført med kvaderfacader og bagmure af marksten, hvori har indgået jernal. I skib og kor er konstateret gulvpartier af munkesten, og på stedet er fundet tagsten af munk-og-nonne-type.

På foranledning af Thor Lange, hvis farbror ejede den nærliggende Kalbygård, er der i kirkeruinens østre ende placeret et ca. tre meter højt kors af smedejern med Kristusmonogram, efter tegning af Gerhardt Poulsen. Oven på en markstensopbyning er korset fastgjort på en

ca. 65 cm høj blok af rødbrun granit, hvorpå med versaler er skrevet (mod øst): REIST 1915, (mod vest): TANTVS LABOR / NE SIT CASSVS (lad dit værk ej lægges øde).[9]

[1] DaRigBr. 3. rk. III, nr. 295.
[2] DaMag. 4. rk. II, 42.
[3] Ra. Rtk. Rgsk. indtil 1559. Fortegnelser over indkrævede klokker 1528-29.
[4] Dette år nævnes Bjarup kirke ikke i klemmebrevet, der nyorganiserede sognedelingen i Århus stift. KirkehistSaml. 3. rk. III, 365.
[5] Deklaration 20. sept. 1969 i tingbogen i Silkeborg.
[6] Svane: Helligkilder, s. 230.
[7] Levn af en kirke nævnes bl.a. i: DaAtlas, s. 215; S. Abildgaard, notebog 1, 1756, s. 98 og Præsteindb. 1808 (NM2). Desuden E.Egeberg: Linaa Sogn i gamle Dage. ÅrbÅrhSt. XVIII, 1925, s. 1-9.
[8] Elith Olesen til NM2.
[9] Citat fra dommedagssalmen Dies iræ, dies illa, jfr. Egeberg (note7), s. 9.

Redaktion ved Lars Bisgaard og K. de Fine Licht 1989.